Česko

Frankfurtský knižní veletrh
Čestný host 2026

Naše ruce

Metodický materiál pro práci s knihou na 1. stupni ZŠ

Tento materiál byl připraven v rámci projektu Czechia 2026 – čestné hostování ČR na Frankfurtském knižním veletrhu.
www.czechia2026.com
Metodické listy zpracoval Národní pedagogický institut České republiky.

Česko Frankfurtský knižní veletrh Čestný host 2026

FRANKFURTER BUCHMESSE

npi Národní pedagogický institut České republiky

Autorka
Mgr. Jana Bezoušková, NPI ČR

Redakce
Eva Čechová

Kniha
MECNER, Vítězslav a GARGULÁKOVÁ, Magda. *Ruka. Kompletní průvodce.* Albatros, Praha: Albatros, 2021. ISBN 978-80-00-064826.

Anotace knihy
Ruka. Běžná součást našeho těla i života. Máme ji denně pro ruce, ale téměř o ní nevíme, tak málo ji vnímáme. Díky ní přitom dopravíme hrnek s čajem ke svým ústům, pohladíme milovanou bytost, bouchneme do stolu, když máme vztek, a vůbec… Ruka – to je zápěstí, dlaň, pět šikovných prstů – spolehlivý parťák, bez kterého bychom se obešli jen stěží. Zamysleli jste se ale někdy nad tím, jak vlastně ta naše ruka funguje? Proč je jeden levák a druhý pravák? A jak se liší ruka sochaře od ruky pianisty a pianistova ruka zase od ruky zedníka? A věděli jste, že se dá rukama i mluvit? Předávat myšlenky tam, kde dojdou slova? A pak, že je ruka obyčejná. Ještě stále o tom pochybujete? Garantujeme, že po přečtení této knihy budete své ruce vnímat jinak.

Anotace tematické výuky
Tematická výuka Naše ruce obsahuje 9 bloků a je návrhem a inspirací, jak může výuka probíhat, co vše může obsahovat. Kromě prvního a posledního bloku není pořadí ostatních bloků pevně dané, není stanovena časová dotace, a i obsah lze přizpůsobit podmínkám, požadavkům a zkušenostem každého učitele a jeho žáků. Méně zkušený učitel může dodržet realizaci tak, jak je navržena, zkušený učitel si ji může upravit nebo doplnit podle svých zkušeností s tematickou výukou. Cílem návrhu tematické výuky Naše ruce je ukázat možnosti využití a možnosti práce s knihou Ruka, inspirovat učitele k tomu, že nemusí s žáky číst pouze v hodinách českého jazyka a literatury. Cílem je zároveň podpora četby nebeletristických textů ve školách, ukázat, že tento žánr může podpořit rozvoj čtenářské a pisatelské gramotnosti, může podpořit zájem o čtení i u méně zdatných a nemotivovaných čtenářů. Tematická výuka vychází z RVP ZV (2025), je v souladu se stanovenými cíli pro základní vzdělávání popsanými v obecné části RVP ZV a s kompetenčním pojetím vzdělávání, podporuje rozvoj čtenářské a pisatelské gramotnosti napříč vzdělávacími obory. Při dodržení navržené realizace a využití shodných vzdělávacích strategií směřuje tematická výuka k rozvoji a naplňování očekávaných výsledků učení uvedených klíčových kompetencí a průřezových témat podle RVP ZV (2025).

Klíčová slova
Ruka, ruce, co lidská ruka umí, jak ruka funguje, úraz, bezpečné chování, slavné ruce, ruka a umění, porozumění a pomoc druhým, jedinečnost, publikace pro děti, čtenářská a pisatelská gramotnost, klíčové kompetence, průřezové téma, RVP ZV.

Cílová skupina/věková kategorie
4.–5. ročník ZŠ

Název bloku: Co všechno lidská ruka umí?

Cíle

Žák se seznámí s knihou ruka, se kterou bude pracovat v rámci tematické výuka Naše ruce. Žák pracuje s knihou a vyhledá požadované informace. Žák interpretuje a propojuje textové a obrazové informace, popíše, jak ilustrace zprostředkovávají a podporují obsah sdělení.

Pomůcky

Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Internet, digitální technologie vhodné k promítání. Knihy, obrázky s tématem ruka. Proužky papíru s texty (příloha 1). Papír na nalepení textů, lepidlo. Tabule nebo flipchart. Alfabox – list pro skupiny (příloha 2).

Vzdělávací oblast

Český jazyk a literatura

Klíčové kompetence

kulturní: Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm. (KKT-UMK-000-ZV5-001)
komunikační: Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů. (KKK-POR-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Popis realizace

Vyvození tématu

Žáci se rozdělí do skupin. Mají k dispozici nastříhané proužky papíru s texty na téma ruce. Texty jsou uvedeny v příloze 1.

Přečtěte si texty a přemýšlejte, které slovo – které téma mají společné.
Žáci vyvodí téma, kterému se budeme věnovat – ruka, ruce – naše ruce.
Učitel napíše na tabuli použité žánry a žáci se pokusí srovnat proužky podle žánru – citát, říkanka, hádanka, přísloví, slovní spojení. Nalepí na papír (označení žánru a pod něj text).
Učitel nepopisuje blíže žánr. Věnuje se porozumění textu, vysvětlení významu. Vychází ze znalostí žáků, podle potřeby doplňuje informace a vysvětlení.

Učitel pokládá žákům otázky:
Znáte jiné texty na téma ruce?
Objevuje se téma ruky i v jiném než literárním umění? V malířství, sochařství… Viděli jste někde? Kde?
Pro případ, že by žáci nedokázali sami uvést příklady, má učitel připraveny ukázky, například obrázky, fotografie, ukázky v počítači, na interaktivní tabuli.

Zamyslíme se, proč jsou ruce pro nás důležité, proč se tématu naše ruce budeme věnovat.

Brainstorming ve skupinách – Co umí lidská ruka? K čemu ji potřebujeme?
Žáci po stanovený čas ve skupinách zapisují na papír vše, co je napadne.
Každá skupina pak řekne jednu věc, střídají se, učitel zapisuje na tabuli, flipchart.
Nebo žáci zapisují na samostatné (lepicí) lístečky a z nich pak sestaví myšlenkovou mapu.
Shrnutí, diskuse o výsledku brainstormingu – které činnosti zapsaly všechny skupiny – všichni považují za důležité, co zapsala jen jedna skupina a proč; sdílení myšlenkových map, v čem se skupiny shodly...
Učitel může zaznamenat i další návrhy, které žáky napadnou během diskuse.

Představení knihy Ruka
Učitel rozdá knihy do skupin a ponechá čas na krátké seznámení žáků s knihou, na prolistování.
Učitel klade otázky – ponechá čas na vyhledání – střídavě se ptá skupin na odpověď (skupiny si mohou určit svého mluvčího). Ostatní kontrolují správnost odpovědí.
Vhodné otázky:
Kdo je autorem knihy? Kdo knihu ilustroval? Pro jak staré čtenáře je kniha vhodná? Jaké nakladatelství knihu vydalo? Jaká je doporučená cena knihy? Jak poznáš, že se kniha prodává i v jiné zemi – ve které? Na začátku knihy jsou strany, které nejsou číslovány. Proč v knize jsou? Co je jejich obsahem?

Práce s knihou Ruka
Strany 18–41 – Co všechno lidská ruka umí?
Žáci si prohlédnou dané strany, soustředí se na ilustrace a tučně vyznačené nadpisy. Cílem není přečíst vše, co je obsahem těchto stran, ale porovnat výsledek předchozího brainstormingu s informacemi v knize – Co všechno lidská ruka umí?
Žáci ve skupině diskutují. Otázky:
Co jsme zaznamenali, na co jsme zapomněli. Co jsme dosud nevěděli – co je pro nás nové? Co nás zaujalo? Čemu nerozumíme?
Sdílení mezi skupinami.

Práce s ilustracemi v knize Ruka
Kniha strany 18–41.
Společná práce, učitel klade otázky. Například:
Představte si, že na stranách 18 a 19 není žádný text. Podle kterých obrázků byste poznali, co všechno lidská ruka umí? Která ilustrace by pro vás byla nesrozumitelná?
Které ilustrace na stranách 24 a 25 jsou pro vás srozumitelné na první pohled? U kterých potřebujete vysvětlující text? U čeho byste zvolili jiné zobrazení?
Podobná práce se stranou 32 – poznáte zobrazené pocity i bez textu?
Jak na vás ilustrace působí? Jsou pozitivní, smutné, legrační, hodí se k uvedeným informacím, které barvy převažují...
Učitel vede žáky, aby posoudili a vyjádřili v čem a jak se text a doprovodné ilustrace doplňují.

Alfabox
Učitel rozdá do skupin připravený Alfabox . Vysvětlí žákům zadání. Skupiny si zvolí zapisovatele a po učitelem určený čas se snaží ke každému písmenu vymyslet a zapsat jedno sloveso – co všechno lidská ruka umí, co ruce dělají.
Po uplynutí stanoveného času si skupiny spočítají, kolik sloves mají.

Společně sdílejí, vymýšlí další slovesa a snaží se (v případě potřeby za pomoci učitele) vymyslet slovesa k písmenům, u kterých sloveso nemají.
Například A – amputují – sloveso lze vysvětlit pomocí knihy Ruka – s. 72. Nebo aplaudují, aplaus jako synonymum ke slovu potlesk (ruce tleskají), asistují, aranžují.
I – ruce improvizují, něco instalují, E – experimentují (rozšiřování slovní zásoby žáků).

Reflexe – volné psaní
V případě, že učitel s žáky ještě nepoužil metodu volného psaní, učitel seznámí žáky s touto metodou, s pravidly volného psaní. (Možné zdroje informací: Volné psaní; Volné psaní, Arpok; Místo pro život - didaktický portál - Volné psaní).
Stanoví čas na volné psaní (3–5 min.).
Téma volného psaní na závěr prvního bloku:
Zaujmutí vlastního postoje k tématu – odpovědi na otázky Bude mě dané téma bavit? Zaujala mě kniha? Těším se na další práci s knihou a proč? Co očekávám? Co se chci dozvědět?

Učitel vyzve k dobrovolnému sdílení myšlenek volného psaní.

Název bloku: Když ruce musí zastoupit uši a pusu nebo nahradit oči

Cíle

Žák si na praktických činnostech vyzkouší význam rukou pro člověka s handicapem. Žák interpretuje a propojuje textové a vizuální informace ze dvou zdrojů. Žák propojuje získané informace se svojí vlastní zkušeností.
Žák zdůvodní význam odpovědného a bezpečného chování a zdravého životního stylu pro vlastní zdraví i zdraví druhých.

Pomůcky

Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Lístečky s popisem, co budou žáci předvádět. Pomůcky pro poznávání předmětů pomocí hmatu (například šiška, guma, kamínek, knoflík, tkanička, malá lžička), pomůcky pro určování vlastností (například různé druhy cukru, kovový předmět, jemný brusný papír, sametová látka, vata, mokrá studená a teplá ponožka). Látkový pytlík. Šátky na zavázání očí. Digitální technologie vhodné ke společnému nebo samostatnému zhlédnutí videa, internet.

Vzdělávací oblast

Člověk a jeho svět

Klíčové kompetence

osobnostní a sociální: Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně. (KOS-EMP-000-ZV5-001)
Rozvíjí vztahy s ostatními. (KOS-VZT-000-ZV5-001)
komunikační: Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera. (KKK-AKN-000-ZV5-001)
k podnikavosti a pracovní: Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám. (KPP-NAP-000-ZV5-001)
Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Průřezová témata

Péče o sebe a druhé: Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu. (PTP-000-000-ZV5-002)

Popis realizace

Poznávání předmětů hmatem (se zavázanýma očima)
Žáci si vyzkouší (prožijí), jaké to je, když se musí nevidomí lidé spolehnout na své ruce.
Různé možnosti realizace:

- Umístíme do látkového pytlíku různé malé předměty, žák dá ruku do pytlíku (nedívá se), zkoumá předměty hmatem a vybere ten, o kterém je přesvědčený, že ví, co to je.
- Ve skupině – jeden má zavázané oči, ostatní mu dají předmět ke zkoumání hmatem, pokusí se poznat.

Žáci určují vlastnosti předmětů – hebké, tvrdé, sypké, suché, mokré, studené…

Předvádění činností bez použití hlasu
Žáci si vyzkouší (prožijí), jak je těžké něco sdělit bez použití hlasu a jak jsou při tom důležité ruce.
Učitel rozdá do skupin lístečky, na kterých jsou uvedeny tři pojmy, které skupina předvede.
Žáci mohou předvádět povolání, emoce, různé situace, stroje, zvířata…
Čtvrtou věc/činnost si vyberou sami podle domluvy ve skupině.
Žáci se ve skupině domluví, kdo a jak bude předvádět.
Ostatní hádají, o jakou činnost se jedná.

Předvádění zhodnotíme společně formou vrstevnického hodnocení, učitel podporuje používání popisné jazyka.

Oceňující komentáře:
Líbil se mi způsob, jak jsi/jste … protože …
Považuji …. za nejzajímavější/originální ….
Překvapilo mě…
Oceňuji…
Povedlo se…

Doporučení:
Příště bys/byste mohl/a/mohli zkusit …
Možná by bylo dobré …
Navrhuji …

Práce s knihou Ruka
Strany 36 až 39, práce s textem.
Žáci jsou rozděleni do čtyř skupin. Každá skupina má jednu stranu – společně si prohlédnou a domluví se, jak svoji stranu představí ostatním. Učitel žáky inspiruje – můžete si rozdělit texty na straně a každý ze skupiny přečte svoji část, můžete si rozdělit stranu a každý představí ostatním svoji část podle vlastního rozhodnutí – čte text, převypráví vlastními slovy. Můžete si vymyslet vlastní způsob.
Při přípravě učitel poskytne pomoc, když je o to žáky požádán.
Prezentace skupin.
Podle potřeb, zájmů a otázek žáků učitel vysvětlí, doplní informace.

Společná diskuse
Učitel klade otázky: Máte někdo osobní zkušenost s nevidomým nebo neslyšícím člověkem? Jak jim při setkání můžeme pomoci? Například v autobuse, na přechodu… Viděli jste někdy někoho používat znakovou řeč?
Žáci sdílí vlastní zkušenosti. Snaží se hledat řešení – možnosti pomoci lidem s handicapem.
Žáci můžou předvádět konkrétní situace.
Žáci diskutují o zdravém životním stylu, bezpečném chování a prevenci, jak zabránit nemocem a poraněním (zrak, sluch, hlas).

Video ČT edu
Pro doplnění a rozšíření informací obsažených v knize na stranách 36–39 učitel může pustit žákům videa:

Video - Jak se chovat k nevidomým
Video - znaková řeč
Video - Jak se chovat k neslyšícím

Diskuse – Navrhovali jsme stejné/podobné způsoby pomoci? Co jsme nevěděli? Co nového jsme se dozvěděli, co nebylo uvedeno v knize Ruka?

Zamyšlení ve dvojicích
Navrhněte vynález, který by mohl usnadnit nevidomým nebo neslyšícím život?
Představení nápadu (představit nápad mohou žáci podle zájmu – máme nápad a chceme prezentovat). Ostatní žáci mají možnost se k nápadu vyjádřit, zhodnotit jeho přínos, doplnit vlastní myšlenky, přemýšlet a vyjádřit se k možnostem realizace nápadu v praxi.

Reflexe – volné psaní
Ovlivnily činnosti a informace, které jsem se v tomto bloku dověděl/dověděla můj postoj k péči o zdraví, uvědomění si významu odpovědného a bezpečného chování a zdravého životního stylu pro vlastní zdraví i zdraví druhých?

Učitel vyzve k dobrovolnému sdílení myšlenek volného psaní.

Název bloku: Levá a pravá

Cíle

Žák interpretuje a propojuje textové a obrazové informace, popíše, jak ilustrace zprostředkovávají a podporují obsah sdělení. Propojuje získané informace se svojí vlastní zkušeností.
Žák rozpozná podstatné informace a použije je k výběru vhodné webové stránky pro vyhledávání dalších (požadovaných) informací. Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

Pomůcky

Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Pomůcky pro leváky (podle možností – nůžky, pero, pastelky, rýsovací potřeby…), předměty pro vyzkoušení činností (podle možností například tabule, nůžky, papír a látka na stříhání, nádoby na přelévání vody, smetáček a lopatka, hadr na podlahu). Digitální technologie vhodné pro vyhledávání informací, internet.

Vzdělávací oblast

Český jazyk a literatura

Klíčové kompetence

k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)
osobnostní a sociální: Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně. (KOS-EMP-000-ZV5-001)
Rozvíjí vztahy s ostatními. (KOS-VZT-000-ZV5-001)
digitální: Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích. (KDI-DAT-000-ZV5-001)
k řešení problémů: Uvědomuje si důležitost ověřování informací. (KRP-KRP-000-ZV5-001)
komunikační: Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů. (KKK-POR-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů. (ZGC-PVL-000-ZV5-001)

Průřezová témata

Péče o sebe a druhé: Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu. (PTP-000-000-ZV5-002)

Popis realizace

Zažiji, jaké to je být levák/pravák
Praktické vyzkoušení – jsem pravák a vyzkouším si dělat určené věci levou rukou (psát na tabuli, stříhat nůžkami, přelít vodu z nádoby do jiné nádoby, zametat, utřít rozlitou vodu…). A opačně – leváci dělají pravou rukou.
Učitel připraví aktivity podle možností ve třídě nebo venku.
Je ve třídě někdo stranově nevyhraněný (používá obě ruce)? Jaké to má výhody?
Porovnávání a vyzkoušení předmětů pro praváky a pro leváky.

Práce s knihou *Ruka*
Práce s textem a s ilustracemi k textu – s. 52–55.
Strany 52 a 53 předčítá učitel, žáci sledují text a ilustrace k textu.
Strany 54 a 55 prohlíží a čtou žáci ve skupinách.

Vyjasňování textu (ve skupinách, s. 52–55) – co jsme věděli, co nového jsme se dozvěděli, co nás překvapilo, čemu nerozumíme a potřebujeme vysvětlit.
Práce s ilustracemi – Napomáhají ilustrace porozumění textu? Doplňují vhodně text? Mají i jinou funkci? Jakou? U kterých obrázků na s. 55 byste porozuměli významu obrázku i bez textu?

Učitel vyzve skupiny, aby formulovaly svoje závěry (shrnutí a výsledky své práce a diskuse) a otázky, které je nad textem napadly.
Shoda ve skupině, co budeme sdílet s ostatními.
Sdílení.

Učitel reaguje na vyjádření žáků, na jejich otázky, na zájem o doplnění informací, objasní v případě potřeby slova z textu (instinktivně, dominance, kreativnější, racionalita, logika, varianta, zkratka vs.).

Slavní leváci
Koho z uvedených osobností v knize (s. 52) žáci znají, co o něm ví. Učitel může mít o některých, o kterých se nebude hovořit v kapitole Slavné ruce – ti, co jsou zobrazeni na s. 52), připraveny doplňující informace, ilustrace, ukázky hudby…

Vyhledávání na internetu
Co a kde se dá pro leváky koupit? Vyhledávání na internetu (například SEVT – školní potřeby pro leváky, prolevaky.cz, sportovní potřeby PRO Leváky).

Ověření informací uvedených v knize z dalšího zdroje. Například informace ze s. 52 – leváctví má i své výhody, například výhody leváků při sportu. Schodiště hradů bývají pravotočivá. Strana 54 – negativní pohled na levou ruku.

Učitel může s žáky z různých zdrojů vyhledávat informace o slavných českých sportovcích, kteří jsou leváci.

Společná reflexe bloku Levá a pravá
Sdílení pocitů z aktivity Zažiji, jaké to je být levák/pravák. Jak jsem se cítil/cítila?
Budu se umět lépe vcítit do pocitů leváků v pravorukém prostředí? Jak si můžeme pomáhat?
Učitel vyzve žáky ke sdílení jejich osobních zkušeností, zážitků s daným tématem. Propojování textu a získaných informací s vlastními zkušenostmi žáků nebo zkušenostmi někoho, koho znají.

Název bloku: Slavné ruce

Cíle

Žák vyhledává informace, zachytí podstatné informace z textu a zkráceně je vyjádří, zaujme ostatní. Odliší důležité informace od dílčích, shrnuje, formuluje shrnutí vlastními slovy, dodrží při shrnutí logický sled informací. Žák se podílí na práci a spolupráci ve skupině. Zhodnotí práci skupiny (svůj přínos pro dosažení cílů a plnění úkolů).

Pomůcky

Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Tabule. Digitální technologie vhodné k vyhledávání informací, k psaní textu, internet, tiskárna. Sáček na losování s vybranými jmény. Pomůcky a materiál k dokončení knihy – podle potřeb skupin (děrovačka, stužka, plastové desky, čtvrtka na výrobu titulní a závěrečné strany apod.). Papír formátu A3 nebo A2. List papíru s reflektivními otázkami pro každého žáka.

Vzdělávací oblast

Český jazyk a literatura

Klíčové kompetence

k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích. (KPP-REA-000-ZV5-001)
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám. (KPP-NAP-000-ZV5-001)
digitální: Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů. (KDI-TDO-000-ZV5-001)
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích. (KDI-DAT-000-ZV5-001)
komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci. (KKK-VYJ-000-ZV5-001)
osobnostní a sociální: Rozvíjí vztahy s ostatními. (KOS-VZT-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře. (ZGC-KCP-000-ZV5-001)
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů. (ZGC-PVL-000-ZV5-001)

Popis realizace

Práce s knihou Ruka

Strany 44 a 45 – Kdyby neexistovaly ruce.
Žáci si ve skupině povídají o ilustracích, jaké by to bylo, kdyby neexistovaly ruce. Vymýšlejí další situace.

Myšlenková mapa

V rámci uvědomění si funkce, způsobu použití a významu rukou při práci i jakékoli jiné činnosti

žáci vytvoří myšlenkovou mapu na téma například Zahradník (jakékoli jiné vybrané povolání) a jeho/její ruce. Práce ve skupinách. Skupiny dostanou papír formátu A2 nebo A3. Na tabuli učitel napíše několik povolání podle návrhů žáků. Žáci ve skupině si vyberou jedno z povolání a mají za úkol napsat různé činnosti, které souvisí s výkonem daného povolání a při kterých jsou potřeba ruce. Prezentace práce skupin.

Práce s knihou Ruka
Práce s textem a ilustracemi – strany 42 a 43 – Slavné ruce.
Učitel přečte žákům úvodní text na s. 42 a pak čte uvedená jména.
Žáci ve skupině sledují, podle jména vyhledávají ilustrace a čtou si text pod jmény.
Dostanou čas na přemýšlení a konzultaci ve skupině – čemu rozumíme, co chápeme a čemu nerozumíme a nechápeme. (Proč jsou uvedená jména v knize zařazena v kapitole Slavné ruce).

Učitel se doptá na porozumění a na potřebu vysvětlení. Učitel se podle zkušeností a možností svých žáků rozhodne, co žákům objasní a vysvětlí sám a které osobnosti zařadí do losování pro další aktivitu.

Tvorba vlastní knihy s názvem Představujeme vám slavné ruce (je možné vymyslet s žáky jiný název)
Učitel vysvětlí žákům postup práce na sestavení knihy z osobností, které chceme představit ostatním. Skupiny si vylosují jednu z osobností z knihy Ruce, které učitel zařadí (podle vlastního uvážení a výběru) do losování. Jméno neprozradí ostatním.
Druhou osobnost si skupina vybere sama, podle vlastního zájmu na základě shody ve skupině (návrhy jednotlivých členů skupiny, shoda, domluva, hlasování, losování).
Mají za úkol sestavit krátký text o osobnostech podle stanovených kritériích.
Učitel se s žáky domluví na kritériích pro tvorbu textu a následné hodnocení textu.
Příklady možných kritérií:

- rozsah 1–2 strany;
- vystižení nejpodstatnějších informací o osobnosti;
- z uvedených informací je jasné, proč osobnost zařazujeme mezi „slavné ruce“;
- zaujetí nějakou zajímavostí nebo pobavení čtenářů;
- doplnění textů ilustrací/ilustracemi).

Kritéria je vhodné mít napsaná na tabuli nebo na flipchartu, aby je žáci měli stále k dispozici.

Příprava textů do knihy
Žáci si rozdělí role a práci – kdo bude psát na počítači, kdo bude ilustrovat, kdo bude kontrolovat text, kdo bude číst – prezentovat výsledek práce…

Žáci vyhledávají informace na internetu, jestliže má učitel k dispozici, může poskytnou žákům i jiné zdroje informací (knihy, časopisy). Zpracují text v elektronické podobě. Je nutné, aby si žáci (v případě potřeby s pomocí učitele) rozmysleli grafickou úpravu, rozvržení (členění) textu tak, aby ho po vytištění mohli doplnit ilustracemi (v případě, že ilustrace nebude na konci textu). Žáci si rozvrhnou čas, který dostanou k dispozici, aby zvládli práci dokončit. S tiskem pomůže v případě potřeby učitel.

Učitel poskytuje při práci žákům pomoc, pracuje se skupinami – vede žáky ke spolupráci ve skupině – přemýšlejte, co je důležité, co zaujme ostatní, co je pobaví…

Učitel během práce skupin sleduje například zapojení žáků ve skupině, podíl na tvorbě úkolu, přínos pro skupinu, komunikaci s ostatními, uplatnění tvůrčího přístupu. Pozorovací záznam učitel využije při hodnocení skupinové práce.

Dokončení knihy
Žáci ve skupinách pokračují v dokončení knihy. Učitel zajistí tisk všech textů pro všechny skupiny. Skupiny vytvoří titulní a závěrečnou stranu, obsah knihy… S učitelem se domluví na způsobu dokončení – sešití, vložení do desek…

Prezentace práce skupin a hodnocení
Skupiny představí svoji knihu, prezentují svoje texty v knize podle domluvy ve skupině (prezentuje a čte vybraný žák, žáci se střídají).

Hodnocení práce ve skupinách a výsledků práce učitelem (využití pozorovacího záznamu) a vrstevnické hodnocení zaměřené na posouzení naplnění předem daných kritérií.

Reflexe bloku Slavné ruce
Závěrečná reflexe bloku proběhne formou reflektivních otázek a nedokončených vět. Učitel má pro každého žáka připravený list papíru s otázkami. Každý žák si sám za sebe vyplní.
Příloha 3 – Příklady – možnosti zařazení otázek a nedokončených vět.

Název bloku: Ruka a její zobrazování a zdobení

Cíle

Žák při komunikaci o uměleckém díle rozšiřuje svoji slovní zásobu.
Žák formuluje pozitivní zpětnou vazbu, přistupuje k tvorbě jiných s respektem.
Přijímá zpětnou vazbu od učitele a spolužáků a využívá ji jako inspiraci pro další práci.
Žák realizuje svůj tvůrčí záměr.

Pomůcky

Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Výtvarné potřeby a materiály podle možností a potřeb žáků.

Vzdělávací oblast

Výtvarná a filmová výchova

Klíčové kompetence

komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.
(KKK-VYJ-000-ZV5-001)
kulturní: Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění. (KKT-SVJ-000-ZV5-001)
Porovnává kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní kultury i jiných kultur.(KKT-IDR-000-ZV5-001)
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.
(KKT-UMK-000-ZV5-001)

Popis realizace

Práce s knihou Ruka
Strana 62 a 63 – Ruka a její zobrazování.
Žáci si ve skupinách prohlíží ilustrace a čtou popisky pod ilustracemi.
Učitel vyzve žáky, aby si ve skupině o ilustracích povídali, aby se soustředili na zobrazení ruky – jak na vás ruka působí, vyvolává nějaké emoce, proč byla tato ilustrace asi vybraná do knihy, co se vám líbí x nelíbí, čemu rozumíte x nerozumíte. Viděli jste někdy něco podobného?
Učitel vede žáky, aby se učili verbalizovat své pocity z ilustrací, aby si navzájem otevřeně sdělovali své poznatky, názory, postřehy, pocity a vlastní zkušenosti. Nabádá žáky ke vstřícnosti a toleranci s tím, že každý autentický prožitek nejen uměleckého díla je v pořádku a neexistuje špatná odpověď.

Cílem práce s knihou by mělo být hlavně sdílení pocitů, názorů na zobrazená díla, event. vlastních zkušeností.

Společná práce žáků a učitele s ilustracemi v knize Ruka na stranách 62 a 63
Žáci podle pokynů učitele vyhledávají ilustrace – například podle uvedeného časového údaje (nejstarší uvedené dílo), dílo podle uvedené země (například Nigérie), díla jiných kultur a náboženství. Rozlišují ztvárnění ruky v malířství a sochařství.
Učitel si může připravit bližší představení některého díla a umělce, například obraz Mona Lisa

a žáci na tomto příkladě budou schopni pochopit a vysvětlit pojem detail. Následně mohou v knize vyhledat další zobrazení detailů.
Učitel může žákům objasnit pojem fragment a performance (performanční umění).

Brainstorming – Jak můžeme zdobit naše ruce?
Práce ve skupinách, žáci zapisují vše, co je napadne.
Sdílení zapsaného, skupiny se střídají, každá řekne jednu věc. Ve svém zápise si skupiny barevně označují, co mají společné s někým jiným a co mají pouze oni. Učitel se skupinami zhodnotí, která skupina vymyslela nejvíce způsobů, která má nejvíce originálních návrhů, jiných než ostatní skupiny.

Práce s knihou Ruka
Kniha strany 64 až 66 – Zdobení ruky, Prsteny a doplňky.
Žáci si ve skupinách prohlíží strany, čtou si uvedené možnosti zdobení rukou, porovnávají s tím, co vymysleli oni v rámci brainstormingu.

Příprava na vlastní tvorbu na téma ruka/ruce
Učitel vyzve žáky, aby se na základě předchozích činností a informací zkusili zamyslet a představit si, že jsou malíři (sochaři) a mají za úkol zobrazit lidskou ruku nebo ruce. Můžou tvořit sami, nebo se domluvit se spolužákem/spolužáky a na díle spolupracovat. Můžou si vybrat, jakou techniku použijí, můžou si vybrat dobu, ve které tvoří (minulost, současnost), můžou si vybrat zemi, ve které tvoří, rozměr díla podle možností... Jediným stanoveným kritériem je námět – ruka, ruce.

Učitel plánuje další aktivitu tohoto bloku s ohledem na to, že žáci potřebují čas na rozmyšlení, inspiraci a domluvu mezi sebou a s ohledem na potřebu zajištění pomůcek a materiálů k tvorbě podle požadavků žáků.

Vlastní tvorba žáků
Žáci by měli mít dostatek času na práci podle individuálních potřeb, podle náročnosti jejich práce.

Prezentace práce a reflexe tvůrčí činnosti
Žáci nebo skupina představí ostatním svoji práci. Snaží se vyjádřit své pocity a prožitky z tvůrčí činnosti, význam pro sebe nebo pro skupinu. Můžou hovořit o tom, čím se inspirovali, proč si vybrali toto zobrazení, techniku, materiál, co vše chtěli vyjádřit. Zamýšlí se nad svou prací, popisují, jak se jim pracovalo a jak jsou se svojí prací spokojeni (pozitivní i negativní emoce – co se jim podařilo, z čeho mají radost, co je potěšilo, s čím se trápili, co jim dělalo starost, co se nepodařilo, co mohli udělat lépe, co by příště dělali jinak).
Učitel vede žáky k formulování jednoduché zpětné vazby k tvůrčím činnostem a interpretaci jiných. Sleduje zapojení žáků do rozhovoru a dodržování pravidel formulování zpětné vazby. Oceňuje zejména argumentačně podložené zpětné vazby, zdůvodněná pozitivní ocenění

Název bloku: Ruce a jejich funkce v hudbě, tanci a v divadle

Cíle

Žák se formuluje pozitivní zpětnou vazbu, přistupuje k tvorbě jiných s respektem a využívá inspirativní podněty pro sebe sama. Žák se orientuje v textu a vyhledá požadované informace. Žák se podílí na práci a spolupráci ve skupině, v týmové tvorbě nachází pro sebe prostor podle svých zájmů a schopností. Pracuje samostatně na vyjádření vlastních i zadaných témat.

Pomůcky

Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Digitální technologie vhodné k zhlédnutí videa, pouštění hudby. Papír a pomůcky pro myšlenkové mapy podle potřeb skupin (lepící papírky, fixy, pastelky). Tabule. Orffovy hudební nástroje. Loutky, maňásci na ruku event. další pomůcky pro divadelní etudu.

Vzdělávací oblast

Hudební, taneční a dramatická výchova

Klíčové kompetence

komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci. (KKK-VYJ-000-ZV5-001)
kulturní: Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění. (KKT-SVJ-000-ZV5-001)
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm. (KKT-UMK-000-ZV5-001)
osobnostní a sociální: Poznává jedinečnost vlastní osobnosti. (KOS-SEB-000-ZV5-001)
Rozvíjí vztahy s ostatními. (KOS-VZT-000-ZV5-001)
k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích. (KPP-REA-000-ZV5-001)

Popis realizace

Videa ČT edu

Učitel žákům pustí videa. Žáci mají za úkol sledovat pohyb rukou, jak tanečníci a herci v loutkovém divadle využívají ruce, co lze rukama udělat a vyjádřit.

Tanec - videa pro výběr
Balet
Loutkové divadlo

Povídáme si o tom, co jsme viděli, sdílení – co žáci zaznamenali, čeho si všimli (na základě zadání, na co se mají při sledování videí soustředit).

Hra na Orffovy hudební nástroje

Žáci si vyzkouší podle vybavení školy hru na Orffovy hudební nástroje, jestliže mají k dispozici klavír (kytaru...) a někdo umí hrát, zahraje, nebo žáci pozorují hru učitele, jeho ruce při hře. Tak jako při sledování videí mají žáci za úkol sledovat a uvědomovat si funkci rukou při hře na hudební nástroje.

Myšlenková mapa
Žáci pracují ve skupinách, na základě zhlédnutých videí vytvoří myšlenkovou mapu – lidské ruce a jejich význam a funkce v hudebním, tanečním a dramatickém umění.

Práce s knihou Ruka
Žáci pracují ve skupinách. Učitel napíše na tabuli strany knihy, na kterých jsou informace k tématu Ruce a jejich funkce v hudbě, tanci a v divadle.
(s. 18 stínové divadlo, luskání; s. 19 hrát divadlo, hrát na hudební nástroj; s. 30 až 32 gesta, ruce mluví; s. 42 a 43 hra na hudební nástroj, dirigování, práce s mikrofonem a gesta zpěváka, s. 57 hra na hudební nástroj, zpěvačka drží mikrofon.)
Žáci mají za úkol vyhledat strany v knize a na nich požadované informace k tématu. Prohlédnou si ilustrace, přečtou text, prodiskutují a v případě, že nemají činnost – funkce rukou na své myšlenkové mapě, doplní informace.
Sdílení, co je v knize uvedeno, co jsme měli a co jsme si doplnili.

Moje ruce v hudební, taneční a dramatické výchově
Činnosti zařadí učitel podle možností a vlastních námětů.
Příklady pro inspiraci:

1. Využití kreativní pohybové hry Rychlé a pomalé království. Odkaz na popis hry: RVP ZV - Vzdělávací oblasti - Umění a kultura - Hudební, taneční a dramatická výchova - Interpretace, vlastní tvorba a její sdílení - Další metodická podpora. Učitel si pro potřeby tématu doplní zadání o využití rukou – například žáci znázorňují rukama padající listí, vítr, plavání, čápa – klapání zobáku...
2. Skupinová práce – orchestr. Žáci si rozdělí role – muzikanti a dirigent. Nacvičí a předvedou ostatním svoje vystoupení (bez hudby, s hudebním doprovodem).
3. Držení při tanci – lidový tanec mazurka.
4. Divadelní etuda – loutky, maňásci na ruku, divadelní etuda s různými předměty – inspirace z videa Loutkové divadlo.

Žáci si můžou vyrobit vlastní například papírové loutky na špejli.

Reflektivní rozhovor
Příklady otázek pro reflektivní rozhovor:

K diváckému zážitku: Co vás zaujalo na představení/hře jiné skupiny? Co byste na tom, jak vystoupení nebo etudu připravili, ocenili? Co byste ocenili na tom, jak ji prezentovali?

Směrem k prezentující skupině: Co pro vás bylo důležité z toho, co jsme k vaší prezentaci řekli my, diváci?

Žáci odpovědi na otázky prodiskutují ve skupinách, zvolí si svého mluvčího, který závěry skupiny představí ostatním.

K vlastní činnosti: Jak se mi pracovalo? Co se mi dařilo/nedařilo? Proč? Co mě bavilo a chtěl/chtěla bych se tomu začít více věnovat?

K tématu: Při čem/kde jste si nejvíce uvědomovali důležitost práce rukou? Zkuste popsat/vyjádřit rozdíl mezi uměleckýma/profesionálníma rukama a našim/mým provedením například při tanci nebo hře na hudební nástroj. Zamyslete se a vyjádřete svůj názor na důležitost talentu a tréninku. Co je podle vás důležitější? Máte vlastní zkušenosti?

Každý žák si připraví odpovědi na otázky. Učitel vyzve k dobrovolnému sdílení odpovědí.
Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje zapojení žáků do rozhovoru a dodržování pravidel formulování zpětné vazby. Oceňuje zejména argumentačně podložené zpětné vazby, zdůvodněná pozitivní ocenění, formulování konstruktivních nápadů.

Název bloku: Jak ruka funguje a jak bychom o ruce měli pečovat

Cíle

Žák vyhledává informace v textu, zachytí podstatné informace z textu a stručně se vyjádří, zaujme ostatní.
Žák v modelové situaci ošetří drobná poranění a úrazy menšího rozsahu.
Žák identifikuje nebezpečné aktivity a odůvodní, proč je důležité chránit bezpečí a zdraví své i ostatních. Vysvětlí rizika nevhodného chování, zásady prevence a aktivní ochrany zdraví.

Pomůcky

Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Lístečky s úkoly pro skupinovou práci. Digitální technologie vhodné ke zhlédnutí videa a k vyhledávání informací. Materiál pro nácvik poskytování první pomoci při úrazech ruky (obvazy, obinadla, náplast, sterilní polštářek, dlaha, šátek, ...).

Vzdělávací oblast

Člověk a jeho svět

Klíčové kompetence

osobnostní a sociální: Rozvíjí vztahy s ostatními. (KOS-VZT-000-ZV5-001)
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně. (KOS-EMP-000-ZV5-001)
komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.
(KKK-VYJ-000-ZV5-001)
k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost:

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.
(ZGC-BPO-000-ZV5-001)
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.
(ZGC-PVL-000-ZV5-001)

Popis realizace

Video ČT edu
Video - Daktyloskopie

Práce s knihou Ruka
Učitel po zhlédnutí videa připomene žákům, že v jednom místě řekl Matěj, že tomu, o čem se ve videu hovoří, pořád trochu nerozumí.

Úkol pro žáky – najděte v knize strany, které by Matějovi pomohly dané problematice lépe porozumět. Ve skupinách si strany (s. 10 až 13) prohlédněte a přečtěte.

Učitel pokládá žákům otázky. Například: Které informace z knihy pomohly i vám k lepšímu porozumění? Co nového, co nebylo obsahem videa, jste se dověděli? Kde se můžeme setkat s odebíráním otisků prstů kromě kriminalistiky? Zažili jste odebírání otisku prstu?

Učitel vyzve žáky k sdílení osobních zkušeností nebo zážitků.
(Otisk prstu – účinná metoda ochrany v otázce bezpečnosti. Používá se při prokázání totožnosti v dokladech, v mobilních telefonech, počítačích i v jiných technologiích, které jsou vybaveny snímačem otisků prstů.)

Učitel pomůže žákům vyvodit závěr – každá ruka je jiná, jedinečná, otisky prstů jsou po celý život neměnné a jsou naší identifikační značkou.

Práce s knihou Ruka
Žáci pracují ve skupinách. Každá skupina si vylosuje úkol. Úkoly vychází z kapitol knihy.
Možnosti (příloha 4):

- Vyhledejte informace o možných nemocech a úrazech ruky a o jejich léčení.
- Vyhledejte informace, jak to vypadá uvnitř ruky.
- Vyhledá informace o tom, jestli je možné nahradit ztrátu končetiny.
- Vyhledejte informace o péči o ruce a o tom, co bychom s rukama neměli dělat z pohledu bezpečnosti a prevence úrazů a nemocí.

Skupiny najdou v knize odpovídající strany, na kterých se informace nachází. Prohlédnou si ilustrace a přečtou text. Domluví se ve skupině, jak budou ostatním předávat informace o svém tématu, které mají za úkol zpracovat. Rozdělí si úkoly (role), můžou napsat krátký text, nebo si poznamenat pouze důležité body, nebo nemusí zpracovávat písemně, jen si obsah a způsob předání informací rozmyslí.

Učitel před začátkem práce skupin shrne pokyny a informace, jak mají pracovat (využití čtenářských strategií):

- porozumění textu ve skupině;
- určení tématu textu a hlavních myšlenek;
- propojování různých informací v textu a vytvoření vlastních závěrů;
- shrnutí a snaha ve zkratce vyjádřit, o čem jsme četli;
- vyvozování, odvození informací, které nejsou uvedeny v textu přímo, ale žáci si je můžou odvodit z ilustrací nebo z vlastních zkušeností a dosavadních znalostí (hledání a nalézání souvislostí);
- formulování závěrů, které je nad textem napadly (mohou to být i otázky, domněnky).

Skupina by měla motivovat ostatní, aby si danou kapitolu v knize i oni chtěli přečíst a seznámit se s daným tématem.

Prezentace skupin a doplňování informací
Každá skupina seznámí ostatní se svým tématem.
Učitel poskytne zpětnou vazbu, hodnotí zpracování obsahu a předání informací ostatním.
Následuje diskuse, doplňování informací podle zájmu a znalostí žáků. Učitel využívá znalosti a zkušenosti žáků s tématem. Může doplnit například o téma paralympiády, cyklista Jiří Ježek, který si sám vyrábí závodní i chodící protézy, společnost Protetika s.r.o. (https://www.protetikasro.cz/), která se věnuje výrobě protetických pomůcek.

První pomoc při úrazech ruky
Učitel se s žáky vrátí do knihy Ruka na s. 70. Žáci sdílejí zkušenosti o svých úrazech ruky (nebo o úrazech kamarádů, v rodině). Diskutují o bezpečném chování a prevenci vzniku úrazů a poranění.

Praktický nácvik ošetření (ve dvojicích nebo trojicích) – modelové situace – úrazy ruky – popálenina, zlomenina, odřenina, tříska, říznutí, přiskřípnutí …

Učitel vyzve žáky ke krátkému zamyšlení. Každý sám si zkusí odpovědět na otázky:
Zvládl bych sám sobě poskytnout při úrazu ruky (říznu se, spálím se…) první pomoc? Kde máme ve škole, doma (na chatě, u babičky…) lékárničku? Vím, co by mělo být obsahem lékárničky – co tam v případě potřeby najdu?
Učitel vyzve žáky k dobrovolnému sdílení.

Reflexe – volné psaní
Které téma v tomto bloku mě nejvíc zaujalo a bavilo? Když se budu chtít dozvědět více informací, co pro to udělám/co pro to můžu udělat – jaké mám možnosti a jak je využiji?
Učitel vyzve k dobrovolnému sdílení myšlenek volného psaní.

Název bloku: Měříme

Cíle
Žák změří a porovná délky pomocí nestandardních a standardních jednotek. Porovná výsledky měření. Žák pracuje samostatně na zadaném úkolu, při skupinové práci se podílí na práci a spolupráci ve skupině. Reflektuje svoji práci.

Pomůcky
Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Tabule, flipchart. Papíry na zápis (míry, naměřené hodnoty). Věci k měření. Pomůcky k měření – pravítka, svinovací metr, dřevěný skládací metr, krejčovský metr. Barevné papíry na reflexi.

Vzdělávací oblast
Matematika a její aplikace

Klíčové kompetence
k učení: Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení. (KKU-SMU-000-ZV5-001)
komunikační: Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů. (KKK-POR-000-ZV5-001)
k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost:
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Popis realizace
Brainstorming
Práce ve skupinách, žáci zapisují vše, co je napadne.
K čemu/proč/kdy potřebujeme měření?
Kdy neměříme, ale odhadujeme?
Které části těla můžeme použít jako pomůcku k měření?
Sdílení zapsaného, skupiny se střídají, každá řekne jednu věc.
Pomůcky k měření, které můžeme najít na svém těle učitel zapíše (na tabuli, flipchart).

Učitel provede shrnutí – každá skupina odpoví na otázky:
Měření je – není důležité, protože...
Odhad se nám hodí, když...

Práce s knihou Ruka
Strany 58 a 59.
Žáci si ve skupinách prohlédnou dané strany.
Stranu 58 čteme společně nahlas (žáci se střídají v hlasitém čtení), učitel dává prostor otázky, pro sdílení vlastních zkušeností s daným tématem.
Učitel se zeptá žáků, čím nás chtěl ilustrátor na této straně pobavit? (Otázka se vztahuje k prvnímu obrázku na s. 58.)

Učitel se s žáky vrátí k zapsaným pomůckám k měření, které můžeme najít na svém těle – nestandardní jednotky. Porovnají, na co přišli s tím, co je uvedeno v knize na stranách 58 a 59.

Měříme a porovnáváme délky
Žáci pracují ve dvojicích a vzájemně si pomohou při měření podle s. 59 v knize.
Učitel může vybrat, co vše budou měřit. Každý žák si na papír zapíše své míry.

Žáci mají za úkol (každý sám) změřit délku 4 věcí, které vybere učitel podle možností – vhodné pro práci venku na hřišti, školní zahradě.
U každé věci učitel určí nestandardní jednotku, kterou žáci k měření použijí.
Například knihu Ruka/papír pomocí palce, délku stolu/lavičky pomocí pídě, délku dráhy/záhonu/chodníčku pomocí kroků, houpačku/kladinu nebo jiný herní prvek na hřišti pomocí ruky.

Výsledky svého měření si každý žák zapíše.
Žáci ve skupinách porovnávají svoje výsledky.

Vše, co měřili pomocí nestandardních jednotek mají za úkol ve skupině změřit a zapsat pomocí standardního měření.
Skupiny sdílí výsledky měření.

Učitel vyzve skupiny, aby se společně ve skupině zamysleli a zformulovali závěr této aktivity.
Proč nemají shodné délky měřených věcí pomocí nestandardních jednotek a při měření standardními způsoby se výsledky shodují, nebo mají pouze drobné odchylky.
Kdy a proč mají/mohly mít různé způsoby měření svoje výhody a nevýhody?
Skupiny sdílí svoje závěry.

Reflexe
Každý žák si vybere dva barevné papíry. Jeden nadepíše Líbilo se mi/bavilo mě/zaujalo mě, dařilo se mi, druhý nadepíše Nedařilo se mi/nelíbilo se mi. Nebo si papíry označí pomocí obrázku – například smajlík x mračoun, palec nahoru x dolů. Napíše svoje pocity a postřehy z práce v tomto bloku, z práce a spolupráce ve dvojici a ve skupině.
Učitel vyzve ke sdílení s ostatními (přečtením, vystavením), ale není nutné, aby všichni žáci sdíleli zejména negativní pocity, pokud nechtějí.

Název bloku: Konec tematické výuky Naše ruce neznamená konec práce s knihou Ruka

Cíle

Žák zhodnotí obsah tematické výuky a knihy Ruka, zaujme a vysvětlí vlastní názor/stanovisko k tematické výuce Naše ruce a ke knize Ruka. Při psaní si ujasňuje a vyjadřuje svůj názor nebo stanovisko a usiluje o věrohodnost svého textu.
Cílem psaní je také podpora rozvoje čtenářské a pisatelské gramotnosti, naplňování očekávaného výsledku učení (komponenta: psaní jako nástroj pro porozumění věcné problematice i sobě samému, komponenta: psaní pro vyhodnocování vlastních poznatků a zkušeností v oborech i pro sebeuvědomění).

Pomůcky

Kniha *Ruka* (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Arch papíru s nalepenými texty z prvního bloku. V případě psaní textu s využitím digitálních technologií, možnost tisku.

Vzdělávací oblast

Český jazyk a literatura

Klíčové kompetence

osobnostní a sociální: Poznává jedinečnost vlastní osobnosti. (KOS-SEB-000-ZV5-001)
digitální: Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů. (KDI-TDO-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost:

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře. (ZGC-KCP-000-ZV5-001)
Čte a píše množství textů různého typu. (ZGC-VZT-000-ZV5-001)

Popis realizace

Práce s knihou Ruka

Vrátíme se k úvodnímu bloku, kdy si žáci na papír nalepili básničky, citáty atd. na téma ruce. Učitel položí postupně dvě otázky:

1. Otázka: Který text z úvodní práce s texty se hodí ke s. 16–17, vystihuje obsah těchto stran? Žáci pracují ve skupinách, každá skupina má svůj papír a knihu. Jedna skupina řekne odpověď, na které se dohodnou, ostatní vyjádří souhlas nebo nesouhlas a jejich názor.

2. Otázka: Hodí se někam ještě nějaký jiný text k obsahu nebo k ilustracím? Žáci pracují ve skupinách a připraví si odpovědi, které pak společně sdílejí. (například říkanka pro nejmenší – s. 59, hádanka – s. 52–55, spojení požádat o ruku zobrazeno na s. 27, jedna ruka netleská – s. 21 – Kdy je jedna ruka málo.)

Práce s knihou Ruka
Učitel položí otázku: Ke kterému žánru můžeme knihu zařadit?
Žáci by měli vyvodit, že se jedná o knihu pro děti, o encyklopedii, o naučný text (populárně naučnou knihu pro děti).

Učitel položí otázku – úkol – Najdete v knize strany, které jsou napsány jiným stylem?
Žáci pracují ve skupině, cílem je najít strany 27, 65 a 78, na kterých jsou reklamní letáky – reklama na krém na ruce, na tetovací salon a reklama na rukavice.
Společná diskuse – je to reklama nebo to není reklama? I když není uvedený konkrétní název, firma, výrobce, je to propagační leták, který je považován za reklamu.
Diskuse ve skupinách – jak na nás jednotlivé letáky zapůsobily, který působí důvěryhodně a který jako klamavá reklama a proč. Společné sdílení závěrů skupinové diskuse.

Použila autorka v knize popis určitého procesu, najdete návod?
Strana 75 – návod Jak si umýt ruce.
Učitel položí otázku: Proč je tento návod v knize uveden?
Představí žákům tři možnosti – tři odpovědi na otázku, dá krátký čas na rozmyšlenou a pak proběhne hlasování, kterou odpověď považují žáci za správnou.
Možnosti odpovědí:

A. Autorce na straně zbylo místo a potřebovala ho něčím zaplnit.
B. Autorka chtěla zdůraznit důležitost správného mytí (hygieny) rukou.
C. Autorka chtěla do knihy napsat nějaký návod.

Práce s knihou Ruka
Obsah knihy
Učitel se ptá žáků:
Co je ještě obsahem knihy a nevěnovali jsme tomu zatím pozornost?
Co se ještě můžeme dozvědět?
Co si chcete ještě přečíst?
Kniha Ruka bude žákům i po ukončení tematické výuky k dispozici ke čtení, prohlížení, event. další práci.

Text na zadní straně knihy
Text přečte učitel žákům nahlas.
Učitel se ptá žáků:
Souhlasíte s textem na zadní straně knihy? Proč?
Doporučili byste knihu kamarádovi? Proč?

Hodnocení tematické výuky a práce s knihou Ruka
Každý žák napíše krátký text o tom, co ho zaujalo v tématu (tematické výuce), jak ho tematická výuka a práce s knihou Ruka obohatila, co mu přinesla, co ho během výuky a práce potěšilo, co nejvíce kladně hodnotí. Zamyslí se a v textu vyjádří svoje zamyšlení nad tématem Moje ruce a budoucí povolání nebo Moje ruce a můj koníček, moje záliby.
Podle možností a rozhodnutí učitele lze psát i s využitím digitálních technologií a s následným tiskem.

Učitel poskytuje v případě potřeby pomoc, radu.

Texty je možné sdílet s ostatními, můžou být součástí výstavy a prezentace tematické výuky, žáci si text můžou založit do svého portfolia.

Po ukončení tematické výuky Naše ruce může učitel s žáky připravit z výstupů výstavu a prezentaci práce s knihou Ruka pro zákonné zástupce žáků během třídních schůzek nebo naplánovat pro rodiny žáků možnost návštěvy školy s cílem prohlédnout si výstavu.
Prezentaci lze uspořádat pro žáky jiné třídy, pro vedení školy a zájemce z pedagogického sboru školy.

Je možné domluvit se s místní knihovnou a výstavu uspořádat v prostorách knihovny.

Příloha 1

Návrhy textů

Citáty:
„Nejjistější místo, kde naleznete pomocnou ruku, je na konci vašeho ramene.“ Mark Twain (1835–1910), americký spisovatel
„Každý člověk je zámožný, pokud má zdravé ruce a trochu rozumu.“ Tomáš Baťa (1876–1932), český podnikatel

Říkanky:
Jedna ruka, druhá ruka,
třetí ruka...tralala...
Kde máš, kluku, třetí ruku?
Kampak se ti schovala?
Spočítáme si je znova,
ať se hlava procvičí:
jedna ruka, druhá ruka,
to jsou ruce klučičí.
Žáček Jiří (2022). Moje první čítanka. Alter. (s. 7)

Nikoho to nenapadlo.
Z ruky máme počítadlo!
Jedna, dvě, tři, čtyři, pět,
Závidí nám celý svět.
Pilařová Dagmar (2018). Říkadla pro nejmenší. SUN.

Ruce
Pořádného kluka nezabolí ruka.
Udrží v ní pero lehce, i když se mu třeba nechce.
Vždyť má ruce k práci, a ne pro legraci.
A nanosí mámě uhlí, i kdyby mu ruce ztuhly.
Hrubín František (1963). Říkejte si se mnou. Albatros.

Hádanka:
Jsou dvě dvojčata, jedno umí všechno, ale to druhé se neumí ani podepsat.
Žáček Jiří (2024). Hádanky a luštěniny. Šulc – Švarc.

Přísloví, úsloví:
Když se ruka k ruce vine, tak se dílo podaří.
Jedna ruka netleská.
Ruku na srdce.
Má obě ruce levé.

Slovní spojení:
Přiložit ruku k dílu, ruku v ruce, požádat o ruku, mít plné ruce práce, práce mi jde od ruky.

Příloha 2

Alfabox

A	B	C	Č
D	E	F	G
H	CH	I	J
K	L	M	N
O	P	R	Ř
S	Š	T	U
V	Z	Ž	

Příloha číslo 3

Reflexe bloku Slavné ruce

Co se vám ve skupině nejvíce podařilo?

Co tě nejvíc potěšilo?

Jak platným jsi byl/a členem skupiny? (Nabízel/a jsi vlastní nápady? Diskutoval/a jsi s ostatními?)

Jak byste mohli zlepšit spolupráci příště?

Co bys příště rozhodl/a jinak nebo dělal/a jinak?

Jednou z věcí, které jsem se během skupinové práce dozvěděl/a, nebo naučil/a ...

Nejužitečnější věc, kterou si z tohoto bloku odnáším, je ...

Příloha číslo 4

Název bloku: Jak ruka funguje a jak bychom o ruce měli pečovat

Skupinová práce – zadání úkolu

Vyhledejte informace o možných nemocech a úrazech ruky a o jejich léčení.

Vyhledejte informace, jak to vypadá uvnitř ruky.

Vyhledá informace o tom, jestli je možné nahradit ztrátu končetiny.

Vyhledejte informace o péči o ruce a o tom, co bychom s rukama neměli dělat z pohledu bezpečnosti a prevence úrazů a nemocí.